Yaşadıkça Eğitim, Cilt 35, Sayı 2, Yıl 2021, s.621-639
Journal of Education for Life, Volume 35, Issue 2, Year 2021, pp. 621-639.
DOI: 10.33308/26674874.2021352313

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması*

Hurşide Kübra ÖZKAN KUNDURACI[1], Ayşe Belgin AKSOY[2]

Öz: Bu araştırmanın amacını, Sanders ve Woolley (2005) tarafından geliştirilen Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türk kültürüne uyarlanması oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubuna, 24-48 aylık çocuğa olan 214 anne oluşturmuştur. Uyarlama çalışmasına ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlamış olup, uzman görüşü alma, dilsel eşdeğerlik ve ön pilot çalışmalarıyla esas uygulama öncesi ölçeğin Türkçe formuna son hali verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Türkçeye uyarlanmış ölçeğin iki alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Çalışmada, faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Ölçeğin iki alt boyutunun her biri için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin iki alt boyut ve 28 madde olarak Türk kültürüne uyarlandığı belirlenmiştir. Ölçeğin 24-48 ay arasındaki çocukların annelerin öz yeterliklerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn öz yeterlik, Ebeveynlik görevleri, Ebeveyn öz yeterlik ölçeği, Erken çocukluk dönemi

Adaptation of the Parenting Tasks Checklist into Turkish

Abstract: The aim of the present study is to adapt "The Parenting Tasks Checklist (PTC)" developed by Sanders and Woolley (2005) into the Turkish culture. A total of 214 mothers having 24–48-month-old children participated in the study. In the adaptation process, the scale was first translated from the source language to the target language. Then, the Turkish form that secured the linguistic equivalence was finalized before the primary implementation considering the expert opinions and pilot study results. Confirmatory factor analysis was made to determine the scale's construct validity, and the results showed that the Turkish form consisted of two sub-dimensions. In addition to factor load values, the study also used specific fit indices indicating the model-data fit. Cronbach Alpha coefficient was calculated for each of the two sub-dimensions of the scale. The findings revealed that the Parenting Tasks Checklist (PTC) was adapted to the Turkish culture as 28 items in two sub-dimensions. It has been concluded that the instrument is valid and reliable to measure the self-efficacy of mothers of 24–48-month-old children.

Keywords: Parental self-efficacy, Parenting tasks, Self-efficacy for parenting scale, Early child development

Geliş Tarihi: 07.05.2021 Kabul Tarihi: 05.07.2021 Makale Türü: Araştırma Makalesi

* Bu çalışma birinci yazarın doktora tezinden üretilmiştir ve Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından 04/2019-02 proje kodu ile desteklenmiştir.

[1] Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, e-posta: hursidekubra@gmail.com, ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1682-8908

[2] Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Ankara, Türkiye, e-posta: aksoya@gazi.edu.tr, ORCID: https://orcid.org/0000-0003-0918-2560

Atıf için/ To cite:
Özkan Kunduracı, H. K. ve Aksoy, A. B. (2021). Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Yaşadıkça Eğitim*, *35*(2), 621-639.

Çocuğun gelişim sürecini etkileyen en önemli değişken ebeveynlerin etkisidir. Ebeveyn olmak, ebeveynlerin yaşamlarına büyük neşe, gurur ve mutluluk getirirken aynı zamanda ebeveynlik rolü onlara zor gelebilir (Sanders ve Turner, 2018). Ebeveynliğin önemli işlevleri arasında, çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak, özerkliğini desteklemek, çocuğun gelişimini destekleyen yeni bu deneyim olanaklarını sunmak yer alır (Heinicke, 2002). Bireylerin ebeveynlik rolünü ne kadar etkili yapılandırdıkları ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından önemlidir. Ebeveynlik rolü, çocukların hayatta kalmasını, bakımını, sağlıklı gelişmesini ve refahını sağlayan birçok amaçlı faaliyetleri içerir. Ebeveynler çocuklarının refahını arttırmak için, çocuğun gelişim süreciyle kademeli olarak değişen ve birbiriyle ilişkili görevler gerçekleştirirler. Bir ebeveynin sorumluluklarını başarıyla yerine getirmesi, çocuklarının uyumunu, ruh sağlığını ve refahını yaşam boyu etkiler (Hoghughi ve Long'dan aktaran Sanders ve Turner, 2018). Bu bağlamda ebeveynlik görevlerini başarıyla gerçekleştiren ebeveynler yüksek motivasyon oluştururken, kendi yetkinlikleriyle ilgili şüphe duyan ebeveynlerin ise olumsuz duygusal tepkiler yaşamaları muhtemeldir. Örneğin; öz yeterlik inançları yüksek olan bireyler ebeveynlik hedefleri oluşturma eğilimindeyken, düşük öz-yeterlik inançlarına sahip olanlar belirli davranışsal hedefleri belirlemekten çekinirler ve bir sıkıntıyla karşılaştıklarında hemen pes ederler (Bouffard-Bouchard, 1990'den aktaran Coleman ve Karraker, 1997).

Öz yeterlik, bireyin karşılaştığı farklı durumlarla baş etme, belli bir etkinliği gerçekleştirme yeteneğine ve kapasitesine ilişkin kendini algılayışıyla ilgili inancıdır. Öz yeterlik bireyin hemen her türlü davranışını etkileyebilir (Senemoğlu, 2005; Martin ve Fabes, 2006). Ebeveynlerin öz-yeterliği genel olarak ifade edilen öz-yeterlikten farklıdır. Çünkü bireyin ebeveynlik için özel olmayan görevleri yerine getirme becerisine ilişkin inançlarıyla ilgilidir. Ebeveynlerin öz yeterliği "kişinin hamilelik sürecinde ve sonrasında çocuğuna yetkin ve etkili bir şekilde ebeveynlik uygulamaları gösterme yeteneğine ilişkin inançlar" şeklinde tanımlanır (Binda ve Crippa, 2000; Huisman, 2019; Van Rijen, Gasanova, Boonstra ve Huijding, 2014). Bandura (1997) bireylerin belirli bir görevi tamamlama konusunda kendilerini yeterli gördüklerinde, görevin başarılı bir şekilde üstesinden gelmek için bazı güçlüklere ve sıkıntılara yönelik çok büyük bir enerji sarf edeceklerini vurgulamaktadır. Bu görüş ebeveynliğe uygulandığında, ebeveynlik öz yeterliği, ebeveynlik için gerekli görevlerin başarılı bir şekilde tamamlanması konusunda bir ebeveynin inancı ya da kendi yeteneğini değerlendirmesi olarak anlaşılabilir. Ebeveynlerin öz yeterliği, bireyin çocuğun davranışını ve gelişimini olumlu yönde etkileme becerisi olarak da belirtilir (Bandura, 1997; Coleman ve Karraker, 1997). Yapılan çalışmalarda, hamilelik sırasında kendilerini anne olarak gözlerinde canlandırabilen kadınların, bunu yapmakta zorluk çeken kadınlara kıyasla doğum sonrası sürece uyum sağlamada daha başarılı oldukları, ebeveynlikten daha memnun oldukları ve daha olumlu ebeveynlik davranışları sergiledikleri belirlenmiştir. Bireyin kendini annelik rolüne hazır hissetmesi, iyi bir ebeveyn olmak için gerekli kişisel özelliklere sahip olduğu inancına ve gelecekteki ebeveynlik becerilerine ilişkin güvene işaret eder (Bojczyk, Haverback ve Pae, 2018; Coleman ve Karraker, 2003; Liu, Lu, ve Holmes, 2019). İlgili alan yazınında, annenin duyduğu öz yeterlik inancının olumlu ebeveyn-çocuk etkileşimi kurma (çocuğuna duyarlı, uyarıcı, cezalandırıcı olmayan bir bakım verme vb.) ve çocukların olumlu gelişim çıktılarının göstergesi olduğu belirtilmektedir (Coleman ve Karraker, 2003; Heinicke, 2002).

Diğer alanlardaki öz yeterlik gibi, ebeveyn öz yeterliği de kişinin geçmişte edindiği başarı ve deneyimlere yönelik olumlu veya olumsuz şekilde gelişir. Ebeveyn öz yeterliğinin gelişiminde, bireyin kendi ebeveyniyle yaşadığı bağlanma deneyimleri ile ebeveyn olmadan önce ve sonraki süreçlerde çocuklarla olan etkileşimi önemli rol oynar. Her birey, yaşadığı kültür ve toplumun benimsediği çocuk bakımı, gelişimi ve ebeveynlik pratiklerine ilişkin değer ve uygulamaları sosyalleşme sürecinde özümser ve ebeveynliğe ilişkin şemalar oluşturur. Ebeveynlerin öz yeterlik inancının gelişimini, bu oluşturulan şemalar ve ebeveynlik rolüne ilişkin bilişsel ve davranışsal hazır bulunuşluk düzeyi de etkiler (Coleman ve Karraker, 1997). Ebeveynlerin öz yeterliğinin gelişimi bebeğin özellikleri, ebeveynlik özellikleri ve bebekleriyle olan ilişkinin kalitesinden etkilenir. Çocuğa yeni bilişsel deneyimler öğreten ve ona bu deneyimleri sağlayan ebeveyn duyarlılığı bağlamında ortaya çıkar ve devam eder. Ebeveynler bebek/çocuklarının ihtiyaçlarına doğru şekilde ve zamanında karşılık verdiğinde öz yeterlikleri gelişir ve bu ilişki içinde devam eder (Sroufe'den aktaran Heinicke, 2002). İlgili alan yazınında ebeveynlik öz yeterliğinin, çocuğun mizacı, sağlanan sosyal destek ve eş desteği ve stres, depresyon gibi duygu durumları, ebeveyn yetkinliği ve memnuniyeti ile ilgili olarak

incelenen bazı temel değişkenlerin güçlü bir aracısı olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin düşük öz yeterlik inancında hem umutsuzluk duygusu hem de depresyon etkin rol oynar (Coleman ve Karraker, 1997). Örneğin; ebeveynler çocuk yetiştirme becerileri ve yeterlikleri ile ilgili umutsuzluk duygusu yaşayabilirler. Bu durumda, ebeveynler kendilerini ümitsiz hissederler ve yaşadıkları sıkıntıyı aşmak için hiçbir çözümün olmadığına inanırlar. Bu duruma inanan ebeveynler, çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileyebilecek yetenek ve potansiyele sahipken, bunu gerçekleştirebilecek davranışları etkin bir şekilde sergileyemeyebilirler ve bu durum depresyona girmlerine neden olabilir. Genel olarak ebeveyn öz yeterliği; çocuk gelişimi ve buna yönelik sağlanan bakım hizmetleri konusunda yeterli bilgi sahibi olma, bu bilgileri uygulama becerisine sahip olma, çocukların gelişimini ve davranışlarını olumlu yönde etkileyebilecek inanca sahip olma değişkenleri ile yakından ilişkilidir (Albanese, Russo, Geller, 2019; Coleman ve Karraker, 1997; Coleman ve Karraker, 2003; Mouton, Loop, Stiévenart ve Roskam 2018).

Ebeveynlik öz yeterliği çocukların gelişim dönemi ve özelliklerinden de etkilenir. Örneğin; yürüme dönemindeki çocukların ebeveynlerinin öz yeterliği, çocuğun özerkliğini kazanma süreci ve çocuğun ebeveynlere bağlılık duygusu içindeyken akranlarıyla etkileşime girme isteklerini dengeleme zorluğuyla yüz yüzedir. Ebeveynlerin yürüme döneminde çocuklarına aşırı koruyucu davranışlar göstermeyi özerkliği kazanma sürecini destekleyici tutumlar ile dengelemesi, çocuğun özgüven gelişiminde önemli bir rol oynar (Coleman ve diğerleri, 2002). Bandura'nın öz yeterlik teorisine göre, bireyin bir problemi yönetebilmesi için etkili stratejiler öğrenmesi bireyin öz yeterlik algısını yükseltir ve davranışlarını etkiler. Bu görüş, aile eğitim programlarının temelinde sıklıkla kullanılır. Bu nedenle, ebeveynlerin öz yeterliğini artırması ve ebeveynlik davranışlarını değiştirmesi için, davranış yönetimi stratejilerinin öğretilmesine büyük önem verilir (Kirk, 2016). İlgili alan yazında (Elibol, Mağden ve Alpar, 2007; Van Rijen ve diğerleri, 2014; van Garderen, 2020), yeni yürümeye başlayan çocuk dönemi ile çocukların erken çocukluk, orta çocukluk dönemi gibi diğer gelişim dönemleri kıyaslandığında yeni yürümeye başlayan çocuk dönemindeki ebeveynlerinin öz yeterlik inancıyla ilgili çalışmaların sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Oysaki özellikle ebeveynlerin öz yeterlikleri bu dönemde baskı altındadır. Çünkü yeni yürüme dönemindeki çocuğun gelişiminin tüm alanlarında meydana gelen hızlı değişimler göz önüne alındığında, ebeveynlerin kritik davranışlarını belirlemek zordur (Van Rijen ve diğerleri, 2014). Bu dönemde çocuklar özerklik kazanmaya başladıkları için daha fazla inatçı ve zorlayıcı davranışlar sergilerler. Ebeveynler ise çocuklarına uyum sağlamaya çalışırken çocuklarının davranışlarını daha fazla kontrol etmeye başlarlar. Tüm bunlar göz önüne alındığında, ebeveyn-çocuk çatışmasının bu dönemde sıklıkla görülmesi ve ebeveynlerin uzman desteğine ihtiyaç duyduğu bilinmektedir (Laible, Panfile ve Makariev, 2008; van Garderen, 2020). Bebekler doğumdan itibaren, anne-baba ya da birincil düzeyde bakımlarını üstlenen bireyler tarafından kendilerine sunulan ortamda büyürler. Özellikle yaşamın ilk yıllarında çocuğun bakım, beslenme gibi ihtiyaçlarının anne tarafından karşılandığı düşünüldüğünde, ebeveyn-çocuk etkileşiminin gelişmesinde birincil role sahip kişilerin anneler olduğu görülmektedir. Annenin davranışları çocuğunun gelişimsel özelliklerine uygun ve duyarlı olduğunda çocuğun gelişimi üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Anneler, çocuklarının bireysel farklılıklarına uygun özel gelişim ihtiyaçlarını ve tipik gelişim gösteren çocukların gelişimine dayalı olarak çocukların hangi gelişim düzeyinde olması gerektiğini bildiklerinde çocukların davranışlarına nasıl cevap verebileceklerini de bilirler. Ayrıca, bir anne bir çocuğun gelişimsel olarak desteklenmesi için neye ihtiyaç duyduğunu bildiğinde ev ortamını çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde yapılandırması da mümkün olur (Donnalley, 2013). Tüm bu nedenlerden dolayı, yürüme döneminde çocuğu olan annelerin öz yeterliğine ilişkin daha fazla çalışmanın yapılması ve nitelikli ölçme araçlarının ilgili alan yazına kazandırılması önemli görülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, Sanders ve Woolley (2005) tarafından geliştirilen Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türk kültürüne uyarlanmasıdır.

Yöntem

Bu araştırma, bir ölçek uyarlama çalışmasıdır. Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türk kültürüne uyarlama çalışmaları için nicel model kullanılmıştır. Bu bölümde çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı ve uyarlama süreci hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinden ölçüt örnekleme yolu kullanılmıştır. Ölçüt örneklemede; gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesneler ya da durumlardan oluşturulup örneklem için belirlenen ölçütü karşılayanlar örnekleme alınırlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Bu doğrultuda, araştırmanın çalışma grubunu 24-48 aylık çocuğu olan214 anne oluşturmuştur. İlgili alan yazında (Myers, Ahn ve Jin, 2011) 200 ve üzeri örneklem sayısının doğrulayıcı faktör analizi yapılması için uygun olduğu belirtilmektedir. Ölçüt olarak araştırmaya dahil edilen annelerin çocuklarının anne ve babası ile yaşaması, çocukların yaşlarının 24-48 ay arasında olması ve tipik gelişim göstermesi belirlenmiştir. Annelere, uygulama izni alınan Ankara Halk Sağlığı Müdürlüğü'ne bağlı Keçiören ilçesindeki beş Aile Sağlığı Merkezi kayıtları doğrultusunda ulaşılmıştır. Çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Özellikler*

Demografik özellikler		Çalışma grubu (n=214)	
		n	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	96	44,86
	Erkek	118	55,14
Çocuğun yaşı	24-28ay	47	21,96
	29-33 ay	41	19,16
	34-38 ay	43	20,09
	39-43 ay	23	10,75
	44-48 ay	60	28,04
Anne yaş	20-30 yaş	56	26,17
	31-35 yaş	100	46,73
	36-40 yaş	44	20,56
	41 yaş ve üzeri	14	6,54
Anne öğrenim durumu	İlkokul mezunu	3	1,40
	Ortaokul mezunu	11	5,14
	Lise mezunu	47	21,96
	Ön lisans mezunu	28	13,08
	Lisans mezunu	93	43,46
	Yüksek lisans mezunu	29	13,55
	Doktora mezunu	3	1,40
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	143	66,82
	Çalışmıyor	71	33,18
Sahip olunan çocuk sayısı	1	108	50,47
	2	82	38,32
	3 ve üzeri	24	11,21

Çalışma grubunu oluşturan 214 annenin çocuklarının %55,14'ünün (n=118) erkek, %44,86'sının (n=96) kız olduğu, çocukların yaşlarının ise %21,96'sının (n=47) 24-28ay, %19,16'sının (n=41) 29-33 ay, %20,09'sının (n=43) 34-38 ay, %10,75'sinin (n=23) 39-43 ay, %28,04'ünün (n=60) ise 44-48 ay olduğu görülmektedir. Annelerin, %26,17'sinin (n=56) 20-30 yaş aralığında, %46,73'ünün (n=100) 31-35 yaş aralığında, %20,56'sının (n=44) 36-40 yaş aralığında, %6,54'ünün (n=14) ise 41 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Annelerin öğrenim durumuna göre dağılımları incelendiğinde, %1,40'nın (n=3) ilkokul mezunu, %5,14'ünün (n=11) ortaokul mezunu, %21,96'sının (n=47) lise mezunu, %13,08'inin (n=28) ön lisans mezunu, %43,46'sının (n=93) lisans mezunu, %13,55'inin (n=29) yüksek lisans mezunu ve %1,40'nın (n=3) doktora mezunu olduğu belirlenmiştir. Annelerin %66,82'sinin (n=143) çalıştığı, %33,18'inin (n=71) çalışmadığı görülmektedir. Ailelerin sahip olduğu çocuk sayısı incelendiğinde ise, %50,47'sinin (n=108) bir çocuğa, %38,32'sinin (n=82) iki çocuğa, %11,21'nin (n=24) üç ve daha üzeri çocuğu olduğu belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi ve annelerin yaş, öğrenim durumu, çalışma

durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, çocukların yaş ve cinsiyet bilgilerini içeren kişisel bilgi formu kullanılarak elde edilmiştir.

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi (Parenting Tasks Checklist)

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi Sanders ve Woolley (2005) tarafından iki ve sekiz yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin görevlerine özgü öz yeterliliği değerlendirmek üzere geliştirilmiştir. Ölçeğin orjinali 28 maddeden oluşmakta olup her bir madde "Hiç üstesinden gelemem"den "Tamamen üstesinden gelebilirim"e doğru giden derecelendirme ile değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar ebeveynlerin görevlerindeki yüksek öz yeterlik inancını ifade etmektedir. Ölçek, davranışsal öz yeterlik (behavioural self-efficacy) ve öz yeterliği düzenleme (setting self-efficacy) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Her iki alt boyut 14'er maddeden oluşmakta olup davranışsal öz-yeterlik boyutu için iç geçerlilik değeri (α =.97), öz-yeterliğin düzenleme alt boyutu için de (α =.91) bulunmuştur. Her iki etki alanındaki derecelendirmeler için tüm öğelerdeki iç güvenilirlik ise (a = .89) bulunmuştur.

İşlem

Bu araştırmada gerçekleştirilen uyarlama çalışmasında Hambleton ve Patsula'nın (1999) ölçek uyarlama sürecine ilişkin ilkeleri takip edilerek sürecin mantıksal ve sistematik bir düzen içinde gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türkçeye uyarlanması için geliştiren araştırmacılardan öncelikle (Sanders ve Woolley, 2005) izin alınmıştır. Ölçme aracı incelendikten ve değerlendirildikten sonra ölçme aracını geliştiren kişilerle iletişim kurularak orjinali 0-10 arası puanlanan kontrol listesi beşli likert tipi ölçeğe çevrilmesi için izin alınmıştır. İzin sonrasında ölçme aracının Türkçeye çevrilmesi sürecine geçilmiştir. Uyarlama çalışmasına ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlamış olup, dilsel eşdeğerlik, uzman görüşü alma ve pilot çalışmalarıyla uygulama öncesi ölçeğin Türkçe formuna son hali verilmiştir.

Düzenlenen ölçme aracı çalışma için, 214 katılımcıdan oluşan çalışma grubuna uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinden analizler yürütülmüştür. Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin iki faktörden oluşan özgün faktöriyel yapısının geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Bu ölçeğin uyarlama çalışmasında mutlak uyum kategorisinde yer alan Ki-kare, parsimony düzeltme kategorisinde yer alan yaklaşık hataların karekökü (RMSEA) ve karşılaştırmalı uyum kategorisinde yer alan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI), iyilik uyum indeksi (GFI), ve düzeltilmiş iyilik uyum indeksi (AGFI) ile incelenmiştir. İlgili literatürde, GFI, AGFI, NNFI ve CFI değerlerinin 0.90 ve üzeri olması, RMSEA değerinin ise 0.10'dan düşük olması modelin gerçek verilerle uyumu için birer ölçüt olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile %27' lik alt ve %27' lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri incelemeleri Mann-Whitney U Testi kullanılarak yapılmıştır.

Verilerin Toplanma Süreci ve İzlenen Etik Konular

Uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için ilk olarak ölçeği geliştiren araştırmacılardan (Sanders ve Woolley, 2005) izin alınmıştır. Araştırmaya gerçekleşebilmesi için Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'na başvurulmuş ve 10/02/2018-E.24858 tarih ve sayısı ile etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul izni sonrasında Ankara Valiliği İl Sağlık Müdürlüğü (49654233-604.02 sayılı), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı'ndan da (93106719-605.01-E31913 sayılı) gerekli yazılı izinler alınmıştır. Araştırma sürecinde uygulamaya gidilen Aile Sağlığı Merkezleri ile Gündüz Bakımevi ve Kreşlerin yönetimi ile öncelikle konuşulmuş, araştırma izinleri gösterilmiş ve çalışma hakkında bilgi verilmiştir. Araştırma boyunca katılımcıların gönüllülük esasına göre hareket edilmiş ve katılımcılara aydınlatılmış onam formu doldurtularak yazılı izinleri alınmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen annelere ölçek hakkında bilgi verilmiş ve ölçekleri doldurmaları sağlanmıştır. Her uygulama 10-15 dakika sürmüştür. Uygulama sırasında annelerin çocuklarıyla birlikte araştırmacı, çocuk şarkıları söylemiş, parmak oyunu ve çeşitli balon oyunları oynamıştır. Bu esnada, annenin ölçeği daha sağlıklı ve verimli şekilde doldurması sağlanmıştır. Her annenin çocuğuna

balon hediye edilmiş ve araştırmaya katıldıkları için teşekkür edilmiştir. Çalışma grubuna ait veriler, annelerin kimliklerini gizlemek amacıyla kod isimler verilerek dosyalanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin uyarlama çalışmalarında gerçekleştirilen geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Geçerlik Çalışmaları

Ölçeğin geçerlik çalışmaları için dil geçerliği, kapsam geçerliği ve yapı geçerlik çalışmaları yürütülerek geçerlik kanıtları sağlanmıştır. Yapılan çalışmalara başlıklar halinde yer verilmiştir.

Dil Geçerliği

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi alana ve dile hâkim üç dil uzmanı tarafından ayrı ayrı İngilizce'den Türkçeye çevrilmiştir. Çeviri işlemi tamamlandıktan sonra yapılan çeviriler karşılaştırılarak ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur. Oluşturulan Türkçe form yabancı dil uzmanı ile okul öncesi eğitim alanında yabancı dili çok iyi düzeyde olan iki uzman tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Orijinal ölçme aracı ile geri çeviri karşılaştırılmış, Türkçe çevirinin sonucu ile orijinal metnin çevirisi yapıldığında aynı sonucun alınmasına dikkat edilmiştir. Çeviri maddelerde anlamsal farklılığa yol açacak bir fark gözlenmemiş ve maddelerin eş değerliği kabul edilmiştir. Oluşturulan Türkçe formda yer alan her bir maddenin uygulama yapılacak hedef kitlenin özelliklerini dikkate alarak gelişimsel özelliklere ve kültürel değerlere uygunluğunun incelenmesi çocuk gelişimi ve eğitimi alanında öğretim elemanı olan beş uzman tarafından gerçekleştirilmiştir. Alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda ölçek formunda, kültürel farklılıklardan kaynaklanan ifadelerin anlaşılmasını sağlama, çeviri cümlelerinin basit, sade ve anlaşılır olması, yabancı özel isimler yerine Türkçe özel isimler kullanma gibi gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Nihai oluşturulan form, Eğitimde Ölçme Değerlendirme Anabilim dalındaki uzman tarafından ölçtüğü özellik bakımından, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim dalındaki uzman tarafından ise çeviri maddelerde yer alan ifadelerin anlaşılırlığı, cümle yapısına uygunluğu, imla kuralları ve noktalama işaretleri açısından değerlendirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda forma son hali verilmiş ve beş anneye ön pilot uygulama yapılmıştır. Ön pilot çalışmasının gerçekleştirilmesinin amacı, formda yer alan maddelerin anlaşılabilmesi varsa anlaşılmayan bölümlerin belirlenmesi, formdaki ifadelerin oyundaki davranışları karşılayıp karşılamadığını belirlemektir. Yapılan ön pilot çalışma sonucunda anlaşılmayan bir maddenin olmadığına karar verilmiş ve formun Türkçe çevirisi gerçekleştirilmiştir.

Kapsam Geçerliği

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Kısa Formunun uyarlanmasına ilişkin geçerlik kanıtları toplanması sürecinde, maddelerin ilgili boyutu temsil edip etmediğine ilişkin uzman görüşüne sunulmuş ve kapsam geçerlik oranları hesaplanmıştır. Bu doğrultuda Lawshe (1975) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları ve kapsam geçerlik indeksi kullanılmıştır. Geçerlik test puanlarının yorumlanmasına temel oluşturan çıkarımların uygunluk ve yeterliğinin kuramsal ve deneysel kanıtlar tarafından desteklenme derecesinin değerlendirilmesine ilişkin bir süreçtir (Kane, 2013). Bu araştırmada yedi uzmandan elde edilen görüşler doğrultusunda incelemeler yapılmıştır. Hazırlanan aday ölçek formu uzman görüşlerine sunulmuş, uzmanlardan her bir maddeyi "uygun", ve "uygun değil" şeklinde değerlendirmesi istenmiştir. Kapsam geçerliğinin incelenmesi için uzmanlardan hem gelişimsel hem de kültürel uygunluk açısından görüş alınmıştır. Elde edilen bu derecelendirmelere göre her bir madde için kapsam geçerlik oranları elde edilmiştir. Kapsam geçerlik oranı söz konusu madde için "uygun" görüşünü belirten uzman sayısının toplam uzman sayısının yarısına oranının bir eksiği olarak hesaplanmaktadır. Elde edilen kapsam geçerlik oranlarının anlamlı olup olmadığı Veneziona ve Hooper (1997) tarafından oluşturulan kapsam geçerlik ölçütüne göre değerlendirilmektedir. Bu çalışmada uzman sayısı yedi olduğu için 0,99 ölçüt olarak ele alınmış ve bu değerin üstünde kapsam geçerlik oranına sahip maddeler anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 2'de Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin kapsam geçerlik oranları ve her bir boyuta ilişkin

kapsam geçerlik indeksleri sunulmuştur.

Tablo 2. *Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Kapsam Geçerlik Oranları ve Her Bir Boyuta İlişkin Kapsam Geçerlik İndeksleri*

Alt boyut	Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi	Gelişimsel		Kapsam Geçerlik Oranı (KGO)	Madde Uyuşma Düzeyi (%)	Kültürel		Kapsam Geçerlik Oranı (KGO)	Madde Uyuşma Düzeyi (%)
		Uygun	Uygun Değil			Uygun	Uygun Değil		
Davranışsal öz-yeterlik	Madde 1	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 2	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 3	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 4	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 5	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 6	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 7	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 8	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 9	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 10	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 11	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 12	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 13	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 14	7	0	1	100	7	0	1	100
	Kapsam geçerlik indeksi				1				1
Öz-yeterliği düzenleme	Madde 15	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 16	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 17	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 18	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 19	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 20	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 21	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 22	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 23	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 24	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 25	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 26	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 27	7	0	1	100	7	0	1	100
	Madde 28	7	0	1	100	7	0	1	100
	Kapsam geçerlik indeksi				1				1
	Uzman sayısı				7			7	
	Kapsam geçerlik ölçütü				0,99			0,99	
	Toplam Kapsam geçerlik indeksi				1			1	

Tablo 2 incelendiğinde, her bir boyut altında yer alan bütün maddelerde uzmanların ortak görüşe vardığı ve kapsam geçerlik oranlarının 1 olduğu; bütün maddelerin kapsam geçerlik oranlarının söz konusu 0,99 ölçütünün üzerinde olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda testin geneline ilişkin kapsam geçerlik indeksinin de 1 olduğu ve bütün maddelerin hem gelişimsel hem de davranışsal boyutta yer almasının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ölçeğin kapsam geçerliğine ilişkin kanıt elde edilmiştir. Kapsam geçerliği için elde edilen bu kanıtlar gerçekte yapı geçerliğine hizmet etmektedir (Messick, 1995; Kane, 2013). Yapı geçerliği için uzman kanılarının ise yeterli olabileceği belirtilmektedir (Linn ve Gronlund,1995). Ancak yapı geçerliğinin incelenmesi bir kanıt toplama sürecidir ve daha çok kanıt toplamak ölçüm sonuçlarının geçerliğine kanıt sunmaktadır.

Yapı Geçerliği

Bu çalışmada kuramsal süreçlerin yanı sıra istatistiksel süreçlerle de söz konusu yapıların doğrulandığına ilişkin kanıt sağlanması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, uzman görüşlerinin yanı sıra Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) yapılmasına karar verilmiştir. DFA önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapıya ilişkin istatistiksel kanıtlar sağlamaktadır (Brown, 2015). Bu doğrultuda kuramsal olarak önceden belirlenmiş iki alt boyutlu ölçeğe DFA uygulanmıştır. DFA analizlerinin gerçekleştirilmesinde "maksimum olabilirlik kestirim yönteminden" faydalanılmıştır. İki boyutlu bir yapı olan ölçeğin DFA analizi sonucunda bütün maddelerin ilgili alt boyutta yük değeri aldığı ve faktör yük değerlerinin 0,45-0,75 aralığında yer aldığı belirlenmiş olup (Şekil.1) bu değerlerin maddenin ilgili yapıyı temsil etmesi için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hair ve diğerleri, 2006).

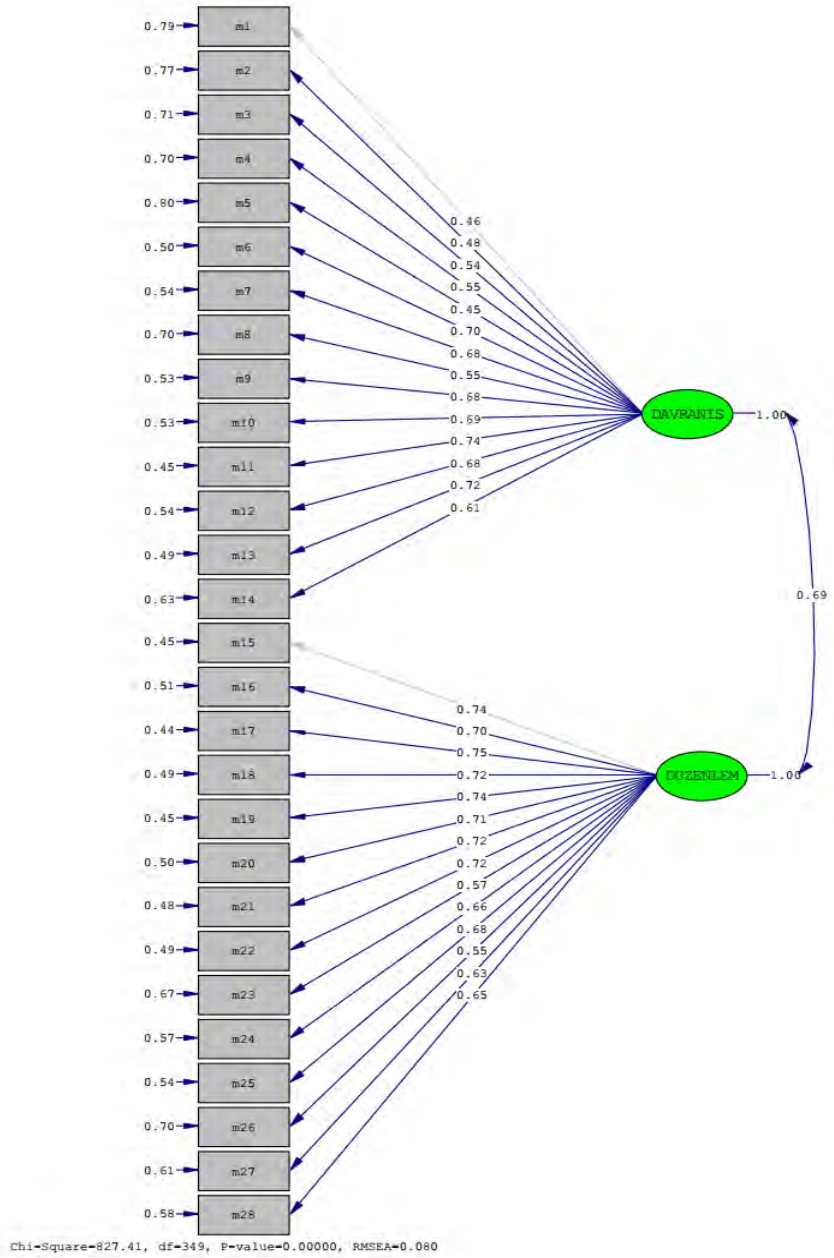

Şekil 1. Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin maddelerinin standardize edilmiş faktör yük değerleri

Faktör yük değerlerinin yanı sıra genel model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Model uyumunun değerlendirilmesinde çeşitli indeksler mevcuttur ve her bir indeks model uyumuna ilişkin farklı bilgiler sağlamaktadır. Bu indeksler "mutlak uyum (absolute fit)", "parsimony

düzeltme (parsimony correction)", ve "karşılaştırmalı uyum (comparative uyum)" olmak üzere üç kategoride ele alınmaktadır. Model uyumunun değerlendirilmesinde her bir kategoriden en az bir indeksin raporlanması ise uygun görülmektedir (Brown, 2015). Bu ölçeğin uyarlama çalışmasında mutlak uyum kategorisinde yer alan ki-kare, parsimony düzeltme kategorisinde yer alan RMSEA ve karşılaştırmalı uyum kategorisinde yer alan karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI), normlaştırılmamış uyum indeksi (NNFI), iyilik uyum indeksi (GFI), ve ayarlanmış uygunluk indeksi (AGFI)' inden faydalanılmıştır. Ölçeğin genel uyumuna ilişkin bu indeksler tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. *Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesine İlişkin DFA Sonucunda Elde Edilen Uyum İndeksleri*

Ki kare	Sd	Kikare/sd	RMSEA	CFI	NNFI	GFI	AGFI
827,41	349	2,37	0,08	0,95	0,95	0,95	,0,95

Tablo 3'e göre Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değerin 3,84'ten küçük olduğu görülmektedir. Bu değer mükemmel uyuma işaret etmektedir (Kline, 2005). RMSEA değeri incelendiğinde bu değerin 0,08 olduğu ve iyi uyuma işaret ettiği görülmektedir (Brown, 2015; Jöreskog ve Sörbom, 1993). Son olarak karşılaştırmalı uyum indekslerinden CFI, NNFI, GFI ve AGFI değerlerinin 0,95 olduğu ve mükemmel uyuma işaret ettiği görülmektedir (Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008). Üç farklı uyum kategorisinde yer alan uyum indekslerine göre modelin veriye uyum sağladığı ve iki boyutlu 28 maddeli modelin doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Güvenirlik Çalışması

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin güvenirliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile % 27' lik alt ve % 27' lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri gerçekleştirilerek incelemeler yapılmıştır.

Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı

Ölçüm sonuçlarının güvenirliğinin incelenmesi amacıyla ilk olarak Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısından faydalanılmıştır. Ölçek iki alt boyuttan oluştuğu için öncelikle her bir boyut için Cronbach alpha katsayısı hesaplanmış ve sonrasında tabakalı Cronbach alfa formülü kullanılarak ölçeğin geneline ilişkin güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ölçeğin davranışsal öz-yeterlik alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa katsayısının 0,88; öz-yeterlik düzenleme alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa katsayısının ise 0,91 olduğu gözlenmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin tabakalı Cronbach alpa katsayısının ise 0,94 olduğu gözlenmiştir. Bu doğrultuda ölçeğin hem alt boyutlarına hem de geneline ilişkin ölçümlerin güvenirliğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Salvucci, Walter, Conley, Fink ve Saba, 1997). Bu sonuçlar, ölçeğin iç tutarlık katsayılarının anlamlı düzeyde olduğunu göstererek ebeveynlerin öz yeterlik düzeyini belirlemede güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

% 27'lik Alt ve % 27'lik Üst Grup Yöntemine Dayalı Madde Analizi

İç tutarlılık katsayısının yanı sıra %27' lik alt ve % 27' lik üst grup yöntemine göre madde bazında güvenirlik incelemeleri yapılmıştır. Boyutlara ilişkin toplam puan temel alınarak oluşturulan %27' lik alt ve % 27'lik üst gruplarının maddelere verdikleri yanıtların birbirinden farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu incelemelerde maddelerin üst grubun lehine anlamlı farklılık göstermesi beklenilmektedir. Üst grubun lehine anlamlı farklılığın olması ise maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2013). Bu amaç doğrultusunda bağımsız örneklemler t testinin kullanılması amaçlanmış ancak normallik varsayımı sağlanmadığı için bu istatistiksel tekniğin non-parametrik karşılığı olan Mann Whitney U testi ile maddelerin %27' lik alt ve %27' lik üst gruba göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Alt boyutların toplam puanına dayalı grupların oluşturulduğu bu incelemelere ilişkin madde bazındaki Man-Whitney U testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. *Alt ve Üst %27' lik Gruplara Göre Davranışsal Öz-yeterlik ve Öz-yeterliği Düzenleme Alt Boyutlarına ilişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları*

		Grup	N	Sıra ortalaması	Sıra Toplamı	Z	p
Davranışsal öz-yeterlik	M1	Alt %27	58	43,62	2530,00	-5,373	.000***
		Üst %27	58	73,38	4256,00		
	M2	Alt %27	58	43,14	2502,00	-5,708	.000***
		Üst %27	58	73,86	4284,00		
	M3	Alt %27	58	36,41	2112,00	-7,602	.000***
		Üst %27	58	80,59	4674,00		
	M4	Alt %27	58	38,40	2227,00	-7,290	.000***
		Üst %27	58	78,60	4559,00		
	M5	Alt %27	58	37,04	2148,50	-7,265	.000***
		Üst %27	58	79,96	4637,50		
	M6	Alt %27	58	33,59	1948,00	-8,434	.000***
		Üst %27	58	83,41	4838,00		
	M7	Alt %27	58	35,19	2041,00	-8,071	.000***
		Üst %27	58	81,81	4745,00		
	M8	Alt %27	58	35,99	2087,50	-7,603	.000***
		Üst %27	58	81,01	4698,50		
	M9	Alt %27	58	32,06	1859,50	-9,032	.000***
		Üst %27	58	84,94	4926,50		
	M10	Alt %27	58	33,58	1947,50	-8,462	.000***
		Üst %27	58	83,42	4838,50		
	M11	Alt %27	58	31,74	1841,00	-8,988	.000***
		Üst %27	58	85,26	4945,00		
	M12	Alt %27	58	31,96	1853,50	-8,797	.000***
		Üst %27	58	85,04	4932,50		
	M13	Alt %27	58	32,81	1903,00	-8,642	.000***
		Üst %27	58	84,19	4883,00		
	M14	Alt %27	58	35,82	2077,50	-7,546	.000***
		Üst %27	58	81,18	4708,50		
Öz-yeterliği düzenleme	M15	Alt %27	58	33,55	1946,00	-8,451	.000***
		Üst %27	58	83,45	4840,00		
	M16	Alt %27	58	34,44	1997,50	-8,016	.000***
		Üst %27	58	82,56	4788,50		
	M17	Alt %27	58	32,87	1906,50	-8,607	.000***
		Üst %27	58	84,13	4879,50		
	M18	Alt %27	58	32,53	1887,00	-8,609	.000***
		Üst %27	58	84,47	4899,00		
	M19	Alt %27	58	32,52	1886,00	-8,630	.000***
		Üst %27	58	84,48	4900,00		
	M20	Alt %27	58	34,71	2013,00	-7,948	.000***
		Üst %27	58	82,29	4773,00		
	M21	Alt %27	58	34,57	2005,00	-7,978	.000***
		Üst %27	58	82,43	4781,00		
	M22	Alt %27	58	35,57	2063,00	-7,710	.000***
		Üst %27	58	81,43	4723,00		
	M23	Alt %27	58	36,89	2139,50	-7,169	.000***
		Üst %27	58	80,11	4646,50		
	M24	Alt %27	58	35,70	2070,50	-7,574	.000***
		Üst %27	58	81,30	4715,50		
	M25	Alt %27	58	33,28	1930,00	-8,420	.000***
		Üst %27	58	83,72	4856,00		
	M26	Alt %27	58	39,59	2296,00	-6,324	.000***
		Üst %27	58	77,41	4490,00		
	M27	Alt %27	58	37,50	2175,00	-7,039	.000***
		Üst %27	58	79,50	4611,00		
	M28	Alt %27	58	36,75	2131,50	-7,293	.000***
		Üst %27	58	80,25	4654,50		

*** p<.001

Tablo 4 incelendiğinde, her bir boyut altında yer alan her bir maddenin % 27' lik alt ve % 27' lik üst gruba göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkla sonuçlandığı ve bu farklılığın da üst grubun lehine olduğu görülmektedir. Farkın anlamlı ve istendik yönde olması ise söz konusu ölçüm sonuçlarına ilişkin iç tutarlılığın yüksek olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2014).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, ölçeğin geçerlik ve güvenirliğine ilişkin bir takım çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmalara öncelikle ölçeğin kaynak dilden hedef dile çevrilmesiyle başlanmıştır. Ölçeğin dil geçerliği çalışması için alınan uzman görüşleri sonrasında çeviri maddelerde anlamsal farklılığa yol açacak bir fark gözlenmemiş ve maddelerin eş değerliği kabul edilmiştir. Kapsam geçerliği çalışmalarında, uzman görüşlerine dayalı inceleme yapmak için Lawshe (1975) tarafından geliştirilen kapsam geçerlik oranları ve kapsam geçerlik indeksi kullanılmıştır. Bu çalışmada yedi kişilik uzman grubu oluşturulmuş ve kapsam geçerliğinin incelenmesi için uzmanlardan hem gelişimsel hem de kültürel uygunluk açısından görüş alınmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesinde yer alan bütün maddelerin ise ilgili boyutu temsil etme durumu için bütün uzmanların ortak görüşe vardığı ve kapsam geçerlik oranlarının bir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu doğrultusunda, bütün maddelerin hem gelişimsel hem de davranışsal boyutta yer almasının uygun olduğu sonucuna ulaşılmış ve ölçeğin kapsam geçerliğine ilişkin kanıt elde edilmiştir. Kapsam geçerliği için elde edilen bu kanıtlar gerçekte yapı geçerliğine hizmet etmekte olup (Messick, 1995; Kane, 2013) yapı geçerliği için uzman kanılarının ise yeterli olabileceği belirtilmektedir (Linn ve Gronlund,1995).

Araştırmanın diğer bir sonucunda, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) sonucunda bütün maddelerin ilgili alt boyutta yük değeri aldığı ve faktör yük değerlerinin 0,45-0,75 aralığında yer aldığı belirlenmiştir. Kline (2005) göre, ölçekteki maddelerin her birinin 0,40 değerinin üstünde olması ölçekteki her bir maddenin ilgili olduğu alt boyut ile anlamlı bir şekilde ilişkili olduğunu ve maddenin güvenirliğinin kabul edilebilir düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu doğrultusunda elde edilen değerlerin maddenin ilgili yapıyı temsil etmesi için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hair ve diğerleri, 2006). Faktör yük değerlerinin yanı sıra model-veri uyumuna işaret eden bir takım uyum indekslerinden de faydalanılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değerin (x2=2,37;sd=349) olduğu; diğer karşılaştırmalı uyum indeksleri değerlerinin RMSEA=0,08; CFI=0,95; NNFI=0,95; GFI=0,95 ve AGFI=0,95 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda Ki-karenin serbestlik derecesine bölümüne ilişkin değerin 3,84'ten küçük olduğu ve bu değerin mükemmel uyuma işaret ettiği söylenebilir (Kline, 2005). RMSEA değerinin iyi uyuma işaret ettiği (Brown, 2015; Jöreskog ve Sörbom, 1993) ve karşılaştırmalı uyum indekslerinden CFI, NNFI, GFI ve AGFI değerlerinin 0,95 olduğu için mükemmel uyuma işaret ettiği belirlenmiştir. (Hooper ve diğerleri, 2008). Bu doğrultuda farklı uyum kategorisinde yer alan uyum indekslerine göre, modelin veriye uyum sağladığı ve iki boyutlu 28 maddeli modelin doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, ölçeğin güvenirliğini test etmek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile %27'lik alt ve %27'lik üst grup yöntemine dayalı madde analizleri gerçekleştirilerek incelemeler yapılmıştır. Cronbach alfa formülü kullanılarak ölçeğin geneline ilişkin güvenirlik katsayısı hesaplanmış ve elde edilen sonuçlara göre ölçeğin davranışsal öz-yeterlik alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa katsayısının 0,88; öz-yeterlik düzenleme alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa katsayısının ise 0,91 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin tabakalı Cronbach alpa katsayısının ise 0,94 olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda ölçeğin hem alt boyutlarına hem de geneline ilişkin ölçümlerin güvenirliğinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Salvucci ve diğerleri, 1997). Araştırmada iç tutarlılık katsayısının hesaplanmasının yanı sıra % 27' lik alt ve % 27' lik üst grup yöntemine göre madde bazında güvenirlik incelemeleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, her bir boyut altında yer alan her bir maddenin % 27' lik alt ve % 27' lik üst gruba göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıkla sonuçlandığı ve bu farklılığın da üst grubun lehine olduğu belirlenmiştir. İlgili alan yazında, üst grubun lehine anlamlı farklılığın olması maddelerin iç tutarlılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir

(Büyüköztürk, 2014). Winter, Morawska ve Sanders (2012) yaptıkları çalışmada, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin her iki alt boyutuna ilişkin derecelendirmelerin ortalaması alınmış ve tüm öğelerdeki iç güvenilirliğin (a = .89) olduğunu ve bu sonucun iyi olduğunu belirtmişlerdir. Morawska ve Sanders (2009) üstün yetenekli çocukların ebeveynlerinin uyguladıkları müdahale programı sonrasında ebeveynlerin öz yeterliklerini belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesini kullanmışlar ve çalışmanın örneklem grubu için davranışsal öz-yeterlik Cronbach alfa katsayısının ise 0,95, öz-yeterlik düzenleme alt boyutuna ilişkin Cronbach alfa katsayısının ise 0,87 olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuçlar da yapılan çalışmanın bu bulgusuyla paralellik göstermekte olup, ölçeğin iç tutarlık katsayılarının anlamlı düzeyde olduğunu göstererek ebeveynlerin öz yeterlik düzeyini belirlemede güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucunu desteklemektedir.

Çalışmada yapılan incelemeler doğrultusunda Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi'nin iki alt boyutlu ve 28 maddeli formunun Türk kültürüne uyarlandığı ve ileride yapılacak araştırmada kullanılmasının uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçla birlikte, araştırmadaki bulguların Ankara'da yaşayan 24-48 aylık çocuğu olan annelerden edilmiş olması araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu doğrultuda, ölçeğin farklı illerde yaşayan ve daha geniş yaş aralığındaki çocukları olan hem annelerin hem de babaların oluşturduğu örneklemler üzerinde uygulanarak Türkiye'deki standart normların belirlenebilmesine yönelik çalışmalar planlanabilir. Yapılan bu araştırmada ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarına ilişkin incelemeler yapılmıştır, ileride yapılacak çalışmalarda ebeveyn görevlerinde öz yeterlik ile farklı değişkenlerin ele alındığı farklı çalışmalar planlanabilir.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: *Bu makale birinci yazarın doktora tez çalışması kapsamında üretilmiştir. Çalışmada birinci yazar araştırmacı, ikinci yazar yürütücü olarak yer almış ve makaleye katkı sağlamışlardır.*

Etik Kurul Kararı: *Araştırma için Ankara Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 10/02/2018 tarihli E.24858 sayılı etik kurul onayı alınmıştır.*

Çatışma beyanı: *Araştırmada yazarlar arasında ya da diğer kişi/kurum/kuruluşlarla herhangi bir çıkar çatışması yoktur.*

Destek ve teşekkür: *Bu araştırma Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje Kodu: 04/2019-02). Araştırmaya katılan tüm annelere ve çocuklara teşekkür ederiz. Çalışma grubuna ulaşmamızı sağlayan Keçiören İncirli Aile Sağlığı Merkezi'nin güler yüzlü, yardımsever doktor ve hemşirelerine çok teşekkür ederim.*

Kaynaklar

Albanese, A. M., Russo, G. R., & Geller, P. A. (2019). The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes. *Child: Care, Health And Development, 45*(3), 333-363.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control.* New York, NY: Freeman.

Binda, W., & Crippa, F. (2000). Parental self-efficacy and characteristics of mother and father in the transition to parenthood. C. Violato & E. Oddone-Paolucci (Ed.), *The changing family and child development* (s.117–131) içinde. Aldershot: Ashgate.

Bojczyk, K. E., Haverback, H. R., & Pae, H. K. (2018). Investigating maternal self-efficacy and home learning environment of families enrolled in Head Start. *Early Childhood Education Journal, 46*(2), 169-178. doi: 10.1007/s10643-017-0853-y

Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York, NY: Guilford.

Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* Ankara: Pegem.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri.*

Ankara: Pegem.

Coleman, P., & Karraker, K. (2003). Maternal self-efficacy belefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal*, *24*(2), 126-148.

Coleman, P.K., & Karraker, K.H. (1997). Self efficacy and parenting quality findings and future applications. *Developmental Review, 18*, 47-85.

Coleman, P.K., Trent A., Bryan S., Kıng B., Rogers N., & Nazır. M. (2002). Parenting behavior mothers' self-efficacy beliefs and toddler perfmance on bayley scales of infant development. *Early Child Development and Care, 172* (2), 123-140.

Donnalley, G. E. (2013). *Maternal knowledge and the relationship between home environment and child development.* (Doktora tezi, Colorado State Üniversitesi, ABD). 5 Ocak 2021 tarihinde https://mountainscholar.org/bitstream/handle/10217/79040/Donnalley_colostate_0053N_11629.pdf?sequence=1 adresinden erişildi.

Elibol, F., Mağden, D., & Alpar, R. (2007). Anne babalık becerilerinde özyeterlik ölçeği'nin (1-3 yaş) geçerlik ve güvenirliği. *Toplum Hekimliği Bülteni, 26*(3), 25-31.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson University.

Hambleton, R. K., & Patsula, L. (1999). *Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided an guidlines for improving test adaptation practices 1, 2* (online). 10 Aralık 2020 tarihinde http//www.testpublishers.org.journal.html sayfasından erişildi.

Heinicke, C. M. (2002). The transition to parenting. M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Volume 3 being and becoming a parent* (s.363-388) içinde. USA: Lawrence Erlbaum.

Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *The Electronic Journal of Business Research Methods, 6*(1), 53-60.

Huisman, S. (2019). What you do matters: assessıng parental self-effıcacy after partıcıpatıon ın a parent educatıon program. *Journal of Psychological & Educational Research, 27*(1), 85-110.

Jöreskog, K.G., & Sörbom, D. (1993). *LISREL 8: User's guide. Chicago*: Scientific Software.

Kane, M. T. (2013). Validating the interpretations and uses of test scores. *Journal of Educational Measurement, 50*(1), 1-73.

Kirk, M. (2016). *The relationship among knowledge of effective behavioral strategies, parental self-efficacy, and child behavior: Implications for early-interventionparent-training programs* (Yüksek Lisans Tezi, Middle Tennessee State University, Tennessee). 5 Aralık 2020 tarihinde https://jewlscholar.mtsu.edu/bitstream/handle/mtsu/5007/Kirk_mtsu_0170N_10616.pdf?sequence=1 adresinden erişildi.

Kline, R. B. (2005). *Pricinciples and practice of structural equation modeling* (2. bs). New York:The Guilford, Inc.

Laible, D., Panfile, T., & Makariev, D. (2008). The quality and frequency of mother-toddler conflict: links with attachment and temperament. *Child Development, 79*, 426–443.

Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology,* 28, 563–575.

Linn, R. L, and N. E Gronlund. (1995). *Measurement and assessment in teaching. (7th ed.)*. Englewood Cliffs, NJ: Merrill.

Liu, T., Lu, M., & Holmes, K. (2019). Co-parental self-efficacy and young child developmental outcomes among rural–urban migrant families. *Early Child Development and Care. 189*(11), 1800-1811.

Martin, C. L., & Fabes, R. (2006). *Discovering child development.* U.S.A.: Pearson.

Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment: Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. *American Psychologist,* 50, 741-749.

Morawska, A., & Sanders, M. (2009). An evaluation of a behavioural parenting intervention for parents of gifted children. *Behaviour Research and Therapy, 47*(6), 463-470.

Mouton, B., Loop, L., Stiévenart, M., & Roskam, I. (2018). Confident parents for easier children: A parental self-efficacy program to improve young children's behavior. *Education Sciences, 8*(3), 134.

Myers, N. D., Ahn, S., & Jin, Y. (2011). Sample size and power estimates for a confirmatory factor analytic model in exercise and sport: A Monte Carlo approach. *Research Quarterly For Exercise and Sport, 82*(3), 412-423.

Salvucci, S., Walter, E., Conley, V., Fink, S., & Saba, M. (1997). *Measurement error studies at the national center for education statistics (NCES)*. Washington: U.S. Department of Education.

Sanders, M. R., & Turner, K. M. T. (2018). The importance of parenting in influencing the lives of children. M. R. Sanders & A. Morawska (Ed.), *Handbook of parenting and child development across the lifespan* (s. 3-26) içinde. New York: Springer.

Sanders, M. R., & Woolley, M. L. (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: Implications for parent training. *Child: Care, Health and Development*, 31, 65-73.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim öğrenme ve öğretim.* Ankara: Gazi.

van Garderen, J. W. (2020). *Level of parental self-efficacy when raising toddlers* (Yüksek lisans tezi, Utrecht Üniversitesi, Hollanda). 10 Ocak 2021 tarihinde http://dspace.library.uu.nl/handle/1874/398376 adresinden erişildi.

Van Rijen, E.H.M., Gasanova, N., Boonstra, A.M., & Huijding. J. (2014). Psychometricqualities of the Short Form of the Self-Efficacy for Parenting Tasks Index – ToddlerScale. *Child Psychiatry Human Development,* 45(4), 443-455.

Veneziano L. ve Hooper J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior, 21*(1), 67-70.

Winter, L., Morawska, A., & Sanders, M. R. (2012). The effect of behavioral family intervention on knowledge of effective parenting strategies. *Journal of Child and Family Studies*, 21(6), 881-890.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Parental self-efficacy refers to "beliefs regarding one's competence in performing parental tasks competently and effectively with the child during pregnancy and afterward" (Binda & Crippa, 2000; Van Rijen et al., 2014). Parental self-efficacy (PSE) differs from this general description of self-efficacy. Self-efficacy is also related to one's beliefs regarding competence in fulfilling tasks that are not peculiar to parenting. An individual's attachment experiences with own parents and interaction with children before and after becoming a parent play a crucial role in PSE development (Coleman & Karraker, 1997). Self-efficacy of parents with toddlers is in a constant state of struggle in terms of building the balance between their children's process of developing autonomy and their desire to interact with their peers while they feel the sense of attachment with their parents (Coleman, 2002). The relevant literature includes a limited number of studies on self-efficacy beliefs of parents with toddlers compared to those on different developmental processes such as early childhood or middle childhood. However, PSE is under pressure during this period because children exhibit more stubborn and challenging behaviors as they develop autonomy in this period of toddlerhood. On the other hand, parents start to control their children's behaviors more while accommodating themselves to their children. Considering all these factors, it is not surprising for the period of toddlerhood that the parent-child conflict frequently occurs and that parents need professional support (Laible, Panfile, & Makariev, 2008). Therefore, the aim of the present study is to adapt the Parenting Tasks Checklist, developed by Sanders and Woolley (2005) for mothers having 24–48-month-old children to Turkish.

Method

The present study used the survey design, a quantitative model to adapt the Parenting Tasks Checklist (PTC) to the Turkish culture. A total of 214 mothers having 24–48-month-old children were included in the study. The sample group was determined using the criterion sampling technique, a purposeful sampling technique. In this regard, mothers' sampling criteria were having children whose age range 24–48months and who display typical development and live with both parents. Necessary permissions for the implementation were granted from Ankara General Directorate of Public Health, and mothers were reached through the records of five family health centers in Keçiören, Ankara, affiliated to the stated directorate. The Parenting Tasks Checklist (Sanders and Woolley 2005) and a personal information form that involve maternal information of age, education level, working status, the number of children they have, and children's age and gender were used to collect data. The Parenting Tasks Checklist (PTC; Sanders and Woolley 2005) consists of 28 items designed to assess task specific self-efficacy in parents. Parents rate how confident they are in addressing difficult child behavior in common parenting situations. Confidence is rated on a scale from 0 (Certainly I cannot do it) to 10 (Certainly I can do it). The PTC consists of two subscales, behavioral self-efficacy and, setting self-efficacy. Ratings are averaged across the items on these two domains. The Behavioral Self-efficacy scale (14 items) and the Setting Self-efficacy scale (14 items) have been shown to have good internal consistency (a = .97 and .91, respectively).

Results

Language validity, content validity, and construct validity were examined for the validity studies of the Parenting Tasks Checklist (PTC). In the adaptation process, the scale was first translated from the source language into the target language. Then, the Turkish form that secured the linguistic equivalence was finalized before the primary implementation considering the expert opinions and pilot study results. Opinions of seven field experts were consulted for the scale's content validity, and the scale was further analyzed in light of feedback by the field experts. All experts have agreed that all items in the scale represent the related dimension and have a content validity rate of 1. Confirmatory factor analysis was made to determine the scale's construct validity, and the results showed that the standardized factor load values ranged between .45-.75, which infers that the factor load values sufficiently represented the related dimensions (Hair et al., 2006). In addition to factor load values, the present study also used specific fit indices that indicate the model-data fit. At least one index from each category was reported for the analysis of the model fit. The fit indices in three different fit

categories concluded that the model fits the data, and the structure with 28 items in two dimensions was confirmed.

The scale's reliability was determined by performing item analyses based on the upper 27% and lower 27% group methods and on the Cronbach Alpha internal consistency coefficient. Cronbach Alpha coefficient was first calculated for each of the two sub-dimensions of the scale. Then, the reliability coefficient was calculated for the overall scale using the stratified Cronbach Alpha function. The Cronbach Alpha coefficient was .88 for the behavioral self-efficacy sub-dimension and .91 for the setting self-efficacy sub-dimension. The stratified Cronbach Alpha Coefficient was .94 for the overall scale. Furthermore, according to the upper 27% and lower 27% methods, reliability analyses were made on an item basis. The analysis results showed a significant difference between the lower 27% and upper 27% groups in favor of each scale item's upper group.

Conclusion

The findings of the present validity and reliability study determined that the Parenting Tasks Checklist (PTC) was adapted to the Turkish culture as 28 items in two sub-dimensions. It has been concluded that the instrument is valid and reliable to measure the self-efficacy of parents having 24–48-month-old children. However, these findings are limited to the data regarding the province of Ankara sample and the parents of 24–48-month-old children. Therefore, further studies can be carried out with samples consisting of parents from different provinces of Turkey and children of a broader age group.

EK

EBEVEYNLİK GÖREVLERİ KONTROL LİSTESİ

Aşağıda günlük yaşamınızda, çocuğunuzla ilişkilerinizde karşılaştığınız durumlar maddeler halinde verilmiştir. Size sunulan ölçeği kullanarak, çocuğunuzun her bir durumda gösterdiği sizi zorlayıcı davranışının üstesinden gelmede kendinize ne kadar güvendiğinizi en iyi yansıtacak seçeneği işaretleyiniz. Eğer çocuğunuzun daha önce bu tür davranışıyla karşılaşmadığınızı düşünüyorsanız, "böyle olsaydı ne yapardım" diye düşünerek yanıtlayınız. Hiçbir cümlenin doğru veya yanlış cevabı yoktur, vereceğiniz cevaplar sadece sizin görüşlerinizi yansıtmalıdır.

Kendinize olan güveninizi 1 ile (Hiç üstesinden gelemem) ile 5 (Tamamen üstesinden gelebilirim) arasında puanlayınız.

Çocuğunuzun aşağıda belirtilen anlarda karşılaştığınız zorlayıcı davranışlarının üstesinden gelmede kendinize ne kadar güveniyorsunuz:	**Hiç üstesinden gelemem (1)**	**Nadiren üstesinden gelebilirim (2)**	**Ara sıra üstesinden gelebilirim (3)**	**Çoğunlukla üstesinden gelebilirim (4)**	**Tamamen üstesinden gelebilirim (5)**
1. Çocuğunuzu uyandırıp yataktan kaldırırken					
2. Çocuğunuzun banyo yapmasına yardımcı olurken					
3. Doktora gittiğinizde					
4. Çocuğunuzu dışarı çıkmak için hazırlarken					
5. Çocuğunuza tuvalet eğitimi verirken					
6. Çocuğunuzla birlikte alışveriş yaparken					
7. Çocuğunuzla birlikte arabada seyahat ederken					
8. Çocuğunuzu kreşe/anaokuluna/okula bırakırken					
9. Çocuğunuzla birlikte arkadaş/akraba ziyaretleri yaptığınızda					
10. Evinize misafir geldiğinde					
11. Başka bir yetişkinle konuşurken					
12. Telefonda konuşurken					
13. Yemek hazırlarken					

	Hiç üstesinden gelemem **(1)**	**Nadiren üstesinden gelebilirim (2)**	**Ara sıra üstesinden gelebilirim (3)**	**Çoğunlukla üstesinden gelebilirim (4)**	**Tamamen üstesinden gelebilirim (5)**
14. Ev işleri ile meşgul olurken					
15. Çocuğunuz ona söylenenleri yapmayı reddettiğinde					
16. Çocuğunuz isteğini size yaptıramadığı zaman üzüldüğünde					
17. Çocuğunuz yapmasını istediğiniz şeye karşı geldiğinde					
18. Çocuğunuz öfke krizine girdiğinde					
19. Çocuğunuz bağırdığında					
20. Çocuğunuz size karşılık verdiğinde					
21. Çocuğunuz ağlayıp sızlandığında					
22. Çocuğunuz sözünüzü kestiğinde					
23. Çocuğunuz yemek yemeyi reddettiğinde					
24. Çocuğunuzdan ev işi yapmasını istediğinizde, sizi reddettiğinde					
25. Çocuğunuz kurallarla ilgili sizinle tartıştığında					
26. Çocuğunuz sürekli ilgi beklediğinde					
27. Çocuğunuzun giyinmesi çok uzun sürdüğünde					
28. Çocuğunuzun yemek yemesi çok uzun sürdüğünde					

EBEVEYNLİK GÖREVLERİ KONTROL LİSTESİ

Alt Ölçekler, Puanlama ve Değerlendirme

Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi 24-48 aylık yaş aralığı arasında çocuğu olan ebeveynlerin görevlerine özgü öz yeterliği değerlendirmek üzere kullanılmaktadır. Ölçek 28 maddeden oluşmakta olup her bir madde "Hiç üstesinden gelemem"den "Tamamen üstesinden gelebilirim" e doğru giden beşli derecelendirme ile değerlendirilmektedir.

Ölçek, davranışsal öz yeterlik (behavioural self-efficacy) ve öz yeterliği düzenleme (setting self-efficacy) olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Her iki alt boyut 14'er maddeden oluşmaktadır. Normal puanlanan alt ölçeklerdeki tüm maddeler "Hiç üstesinden gelemem" seçeneğinden başlayarak "Tamamen üstesinden gelebilirim" seçeneğine doğru 1'den 5'e doğru puanlanır. Tüm alt ölçeklerde yüksek puanların anlamı ebeveynlerin görevlerindeki öz yeterlik inancının yüksek seviyede, düşük puanların anlamı ise ebeveynlerin görevlerindeki öz yeterlik inancının düşük seviyede olduğunu gösterir. İki alt ölçek ve 28 maddeden oluşan Ebeveynlik Görevleri Kontrol Listesi maksimum puanı 140 (28 × 5) puan, minimum puanı ise 28 (28 × 1) puandır.